

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

**VZDELÁVANÍM
PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV
K INKLÚZII MARGINALIZOVANÝCH
RÓMSKYCH KOMUNÍT**

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Kód ITMS: 26130130051

číslo zmluvy: OPV/24/2011

Metodicko – pedagogické centrum

Národný projekt

**VZDELÁVANÍM PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV
K INKLÚZII MARGINALIZOVANÝCH RÓMSKYCH KOMUNÍT**

**Zuzana Hupcejová
Sme Rómovia**

2014

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum,
Ševčenkova 11, 850 01
Bratislava

Autor UZ: PaedDr. Zuzana Hupcejová

Kontakt na autora UZ: Základná škola Lúčna,
Námestie Jána Pavla II. 827/26,
Vranov nad Topľou 09301,
pehupcej@gmail.com

Názov: Sme Rómovia

Rok vytvorenia: 2014

**Oponentský posudok
vypracoval:** PaedDr. Blažena Matisová

ISBN 978-80-565-0578-6

Tento učebný zdroj bol vytvorený z prostriedkov projektu Vzdelávaním pedagogických zamestnancov k inklúzii marginalizovaných rómskych komunit. Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov Európskej únie.

Text neprešiel štylistickou ani grafickou úpravou.

Obsah:

SME RÓMOVIA

Ročník	5.-9.
Čas na vypracovanie	Cca 45 minút

HISTÓRIA

Pravlasť Rómov bola v minulosti zahalená tajomstvom. Kedysi sa za pravlasť Rómov považoval mylne Egypt. Sami Rómovia údajne o sebe tvrdili, že sú potomkami starých Egypt'anov. Koncom 18. storočia sa podľa jazykových analýz podarilo preukázať, že pravlasťou Rómov je India. Pravdepodobne patrili k chudobnej skupine obyvateľstva, ktorá žila kočovným spôsobom: živili sa kováčstvom, spracúvaním kože, hliny, dreva a prútia (výrobou metiel a košíkov), chovom a predajom koní alebo ostatných zabávali hudbou a tancom.

V priebehu 9. a 10. storočia opúšťali predkovia dnešných Rómov Indiu. V skupinách putovali na európsky kontinent. Ich pohyb mohol súvisieť s hľadanie lepšieho živobytia v oblastiach, ktoré majú priaznivejšie podmienky.

Do Európy sa Rómovia dostali v 12. – 14. storočí. Najstaršie známe správy o pobyte Rómov na Slovensku sú z druhej polovice 14. storočia, v rokoch 1377 a 1381 sa spomínali aj v Zemplínskej župe.

Obyvateľstvo ich spočiatku prijímalo pohostinne. Rôzni šľachtici, panovníci im vydávali ochranné listiny – glejty. Jednu takúto listinu vystavil v roku 1423 cisár Žigmund Luxemburský na Spišskom hrade.

Od polovice 15. storočia sa vzťah európskeho obyvateľstva k Rómom začal meniť. Dôvodom malo byť porušovanie kresťanskej morálky, veštenia a hádania z ruky, drobné krádeže a záhaľčivý život.

V 16. a 17. storočí v čase vojen obe bojujúce strany využívali služby domáceho obyvateľstva. Bola to i príležitosť pre rómskych kováčov, ktorí zhotovovali rôzne časti kovaní a tiež zbraní. Rómovia vykonávali aj rôzne služby, na šľachtických dvoroch sa uplatňovali ako hudobníci.

K novým prístupom k rómskemu obyvateľstvu prišlo v období osvietenstva, kedy sa Mária-Terézia a Jozef II. pokúsili o asimiláciu Rómov na území Uhorska.

Počas II. svetovej vojny sa Rómovia stali obeťami nacistickej rasovej politiky a postihlo aj ich vyhladzovanie. Zo 700.000 Rómov, vtedy žijúcich na európskom kontinente, bolo deportovaných a zabitých od 250.000 do 500.000 členov tejto komunity.

Podľa odhadov žije v súčasnosti v európskych štátoch vrátane Slovenska niekoľko miliónov Rómov. Zdroje uvádzajú od sedem do štrnásť miliónov. Ide o najpočetnejšie etnikum bez vlastného územia na starom kontinente.

? Úloha č.1

a) Ktorá krajina sa mylne považovala za pravlasť Rómov?

b) Kedy sa podarilo na základe analýz určiť skutočnú pravlasť Rómov?

--

c) Na základe akej analýzy sa podarilo určiť skutočnú pravlasť Rómov?

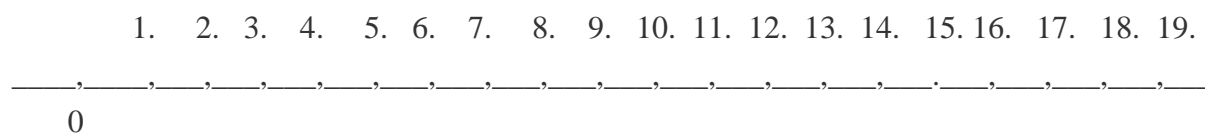
--

d) Akým spôsobom života žili?

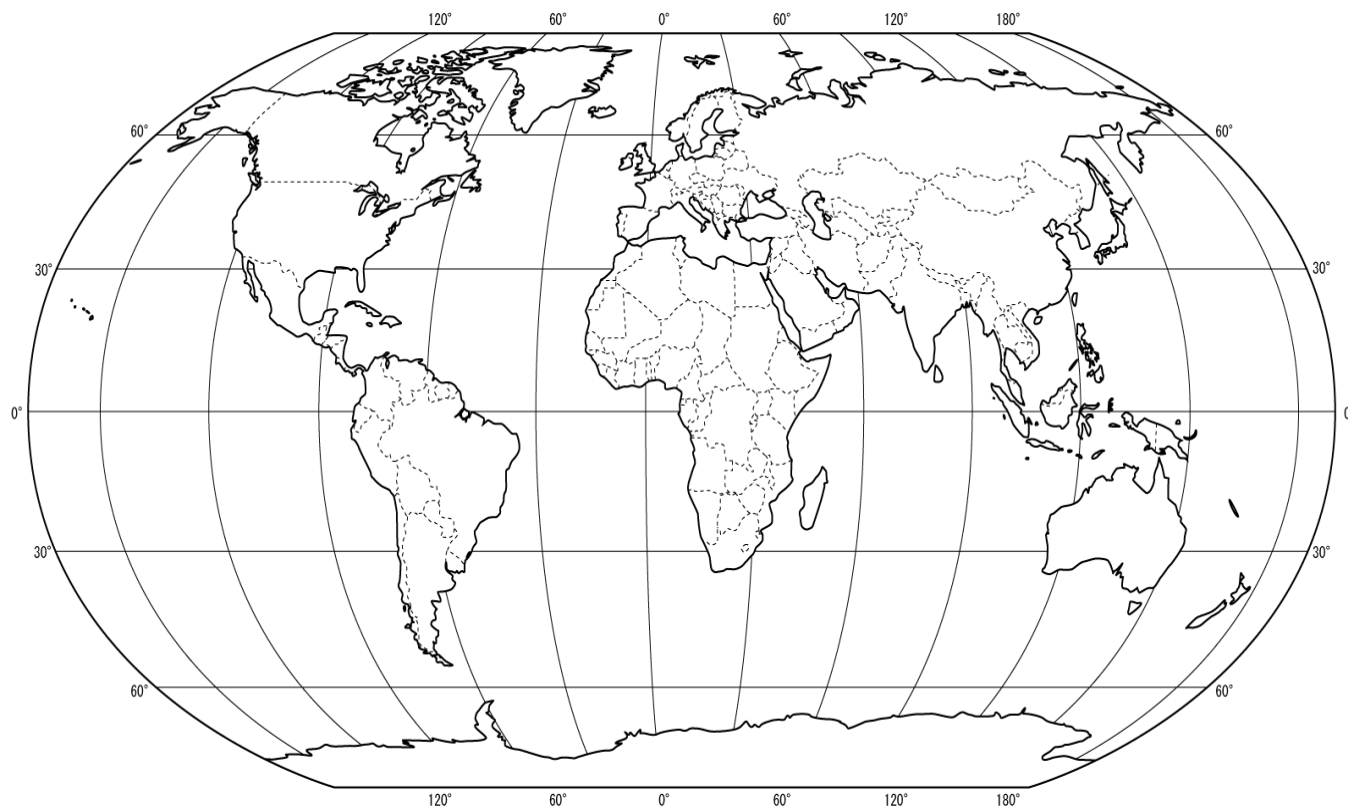
--

e) Čím sa živili?

f) Na časovej priamke označ červenou farbou storočia, kedy začali predkovia dnešných Rómov opúšťať Indiu.

g) Na mape vyfarbi červenou farbou krajinu, ktorá je skutočnou pravlast'ou Rómov a modrou farbou krajinu, ktorá bola mylne považovaná za ich pravlast'. Pomôž si vedomosťami z geografie alebo atlasom.

h) Kedy prišli Rómovia do Európy?

ch) Ako sa volal panovník, ktorý im vydal ochrannú listinu - glejt na Spišskom hrade?

i) Na časovej priamke označ zelenou farbou obdobie, od kedy sa spomínajú Rómovia na Slovensku.

0

10.

11.

12.

13.

14.

15.

16.

j) V ktorej župe sa spomínali Rómovia na Slovensku v rokoch 1377 a 1381? Nájdi na mape a vyfarbi modrou farbou.

k) V 16. a 17. storočí počas tureckých vojen Rómov využívali bojujúce strany. O aké remeslo mali záujem?

l) Za vlády ktorých panovníkov došlo k pokusom o asimiláciu Rómov v Uhorsku?

m) Kedy sa Rómovia stali obeťami nacistickej vyhladzovacej politiky?

--

RÓMSKE SYMBOLY

Medzinárodný deň Rómov

Medzinárodný deň Rómov pripadá na **8. apríl**. Tento deň si Rómovia pripomínajú ako svoj pamätný deň na počesť prvého celosvetového stretnutia Rómov. Na svojom I. kongrese sa zišli Rómovia zo 14 krajín v dňoch 8.- 12. apríla 1971 v Orpingtone pri Londýne.

Účastníci stretnutia založili:

1. prvú medzinárodnú rómsku organizáciu - Internacional Romani Union (IRU)
2. Medzinárodnú rómsku úniu - Maškarthemutñi romañi khetañiben
3. odmietli označenie cigán
4. požiadali medzinárodné organizácie o rešpektovanie svojho vlastného (etnického) mena Róm/Rómovia
5. prihlásili sa ku krajine svojho pôvodu k Indii a prijali rómsku vlajku a hymnu.

Rómska vlajka

Rómska vlajka pozostáva z dvoch pruhov - spodného zeleného, symbolizujúceho prírodu a horného modrého, predstavujúceho oblohu. V strede sa nachádza červené vozové koleso so šestnástimi špicami. Keďže také isté koleso je aj na štátnej vlajke Indie, Rómovia sa týmto spôsobom prihlásili ku krajine, z ktorej ich predkovia odišli pred tisícročím.

Rómska hymna

Za rómsku hymnu sa považuje rómska pieseň, ktorá má korene v pôvodnej ľudovej piesni balkánskych Rómov. Za rómsku hymnu ju vyhlásili v roku 1971 na 1. Mezinárodnom zjazde Rómov vo Veľkej Británii.

Text napísal Jarko Jovanovič Jagdino.

Text hymny:

UPRÉ RÓMA

Slovenský preklad:

HOR SA RÓMOVIA

Jelem, jelem, lungone dromenca,
Malad'il'om bachtale Romenca.

Šiel som, šiel som, dlhými cestami
Stretol som sa so šťastnými Rómami.

Oj, Romale, oj čhavale.
Oj, Romale, oj čhavale.

Oj, Rómovia, oj chlapci,
Oj, Rómovia, oj chlapci,

Oj, Romale, khatar tumen aven?
Le cerhenca, bachtale dromenca?

Oj, Rómovia, odkiaľ prichádzate?
So stanmi, po šťastných cestách?

The man esas bari famil'ija,
Murdar'a la e ka'i legija.

Aj ja som mal veľkú rodinu.
Zabila ju čierna légia.

Aven manca sa lumake Roma
Kaj phuterde le Romenge droma.

Pod'ťe so mnou, Rómovia celého sveta.
Kde sa otvorili cesty Rómom.

Ake vrjama – uš'i Rom akana
Amen chu'as the mištes keraha.
Oj Romale, oj čhavale,
Oj Romale, oj čhavale.

Teraz je tá chvíľa – povstaň človeče
Vyskočíme a bude dobre.
Oj, Rómovia, oj chlapci,
Oj, Rómovia, oj chlapci.

?

Úloha č.2

a) Aký pamätný deň oslavujú Rómovia na počesť prvého celosvetového stretnutia Rómov?

b) Koľko krajín sa zúčastnilo tohto kongresu? Správnu odpoveď zakrúžkuj.

15 16 12 14 11 10 13

c) O rešpektovanie akého (etnického) mena žiadali účastníci medzinárodného stretnutia ?

? Úloha č.3

a) Zakrúžkuj v kalendári deň, kedy Rómovia oslavujú Medzinárodný deň Rómov.

2014

Leden / Január / January

		1	2	3	4	5					
6	7	8	9	10	11	12					
13	14	15	16	17	18	19					
20	21	22	23	24	25	26					
27	28	29	30	31							

Únor / Február / February

						1	2				
3	4	5	6	7	8	9					
10	11	12	13	14	15	16					
17	18	19	20	21	22	23					
24	25	26	27	28							

Březen / Marec / March

						1	2				
3	4	5	6	7	8	9					
10	11	12	13	14	15	16					
17	18	19	20	21	22	23					
24	25	26	27	28	29	30					
31											

Duben / Apríl / April

	1	2	3	4	5	6					
7	8	9	10	11	12	13					
14	15	16	17	18	19	20					
21	22	23	24	25	26	27					
28	29	30									

Květen / Máj / May

			1	2	3	4					
5	6	7	8	9	10	11					
12	13	14	15	16	17	18					
19	20	21	22	23	24	25					
26	27	28	29	30	31						

Červen / Jún / June

										1	
2	3	4	5	6	7	8					
9	10	11	12	13	14	15					
16	17	18	19	20	21	22					
23	24	25	26	27	28	29					
30											

Červenec / Júl / July

	1	2	3	4	5	6					
7	8	9	10	11	12	13					
14	15	16	17	18	19	20					
21	22	23	24	25	26	27					
28	29	30	31								

Srpen / August / August

				1	2	3					
4	5	6	7	8	9	10					
11	12	13	14	15	16	17					
18	19	20	21	22	23	24					
25	26	27	28	29	30	31					

Září / September / September

	1	2	3	4	5	6	7				
8	9	10	11	12	13	14					
15	16	17	18	19	20	21					
22	23	24	25	26	27	28					
29	30										

Říjen / Október / October

		1	2	3	4	5					
6	7	8	9	10	11	12					
13	14	15	16	17	18	19					
20	21	22	23	24	25	26					
27	28	29	30	31							

Listopad / November / November

							1	2			
3	4	5	6	7	8	9					
10	11	12	13	14	15	16					
17	18	19	20	21	22	23					
24	25	26	27	28	29	30					

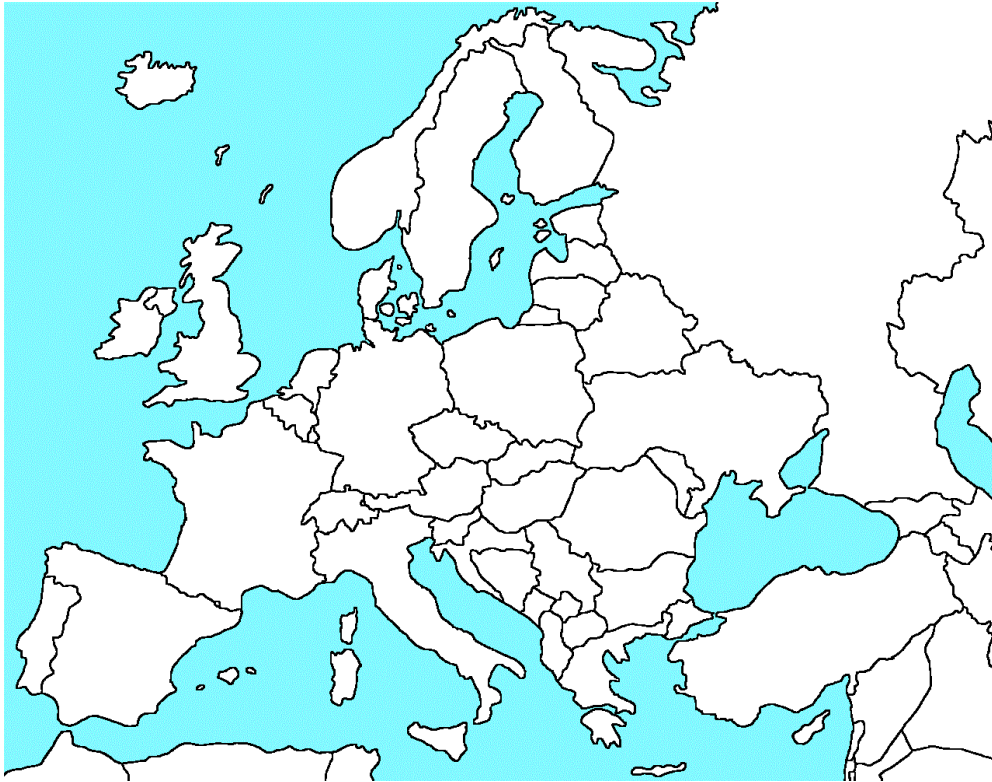
Prosinec / December / December

	1	2	3	4	5	6	7				
8	9	10	11	12	13	14					
15	16	17	18	19	20	21					
22	23	24	25	26	27	28					
29	30	31									

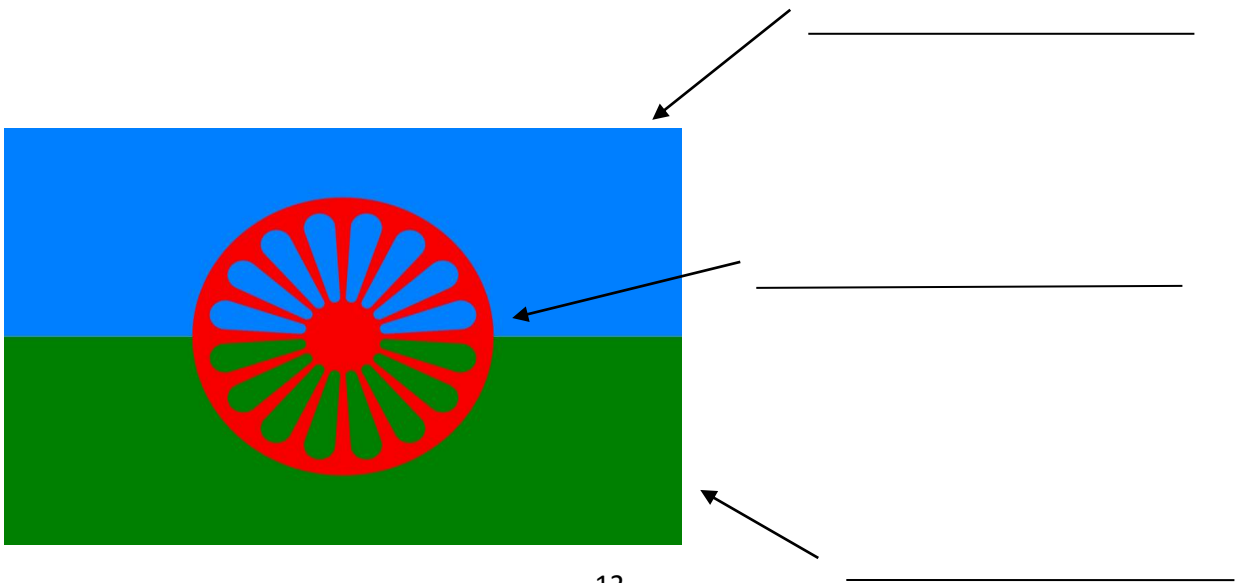
b) V ktorom roku sa konal I. celosvetový zjazd Rómov?

c) V ktorej krajine sa konal tento zjazd?

d) Zafarbi na mape zelenou farbou krajinu kde sa konal I. celosvetový zjazd Rómov a červenou farbou Slovensko.

e) Popíš čo symbolizujú tieto časti rómskej vlajky.

f) Charakterizuj rómsku hymnu:

- v čom má pôvod? _____

- kedy a kde bola uznaná? _____

- kto je autorom textu? _____

g) Stručne opíš svojimi slovami o čom sa spieva v rómskej hymne:

OSOBNOSTI RÓMSKEJ HUDBY

Jožko Piťo (* okolo roku 1800, Tekovské Lužany, Slovensko – † 22. marec 1886 Liptovský Mikuláš, Slovensko) bol slovenský primáš, huslista rómskeho pôvodu.

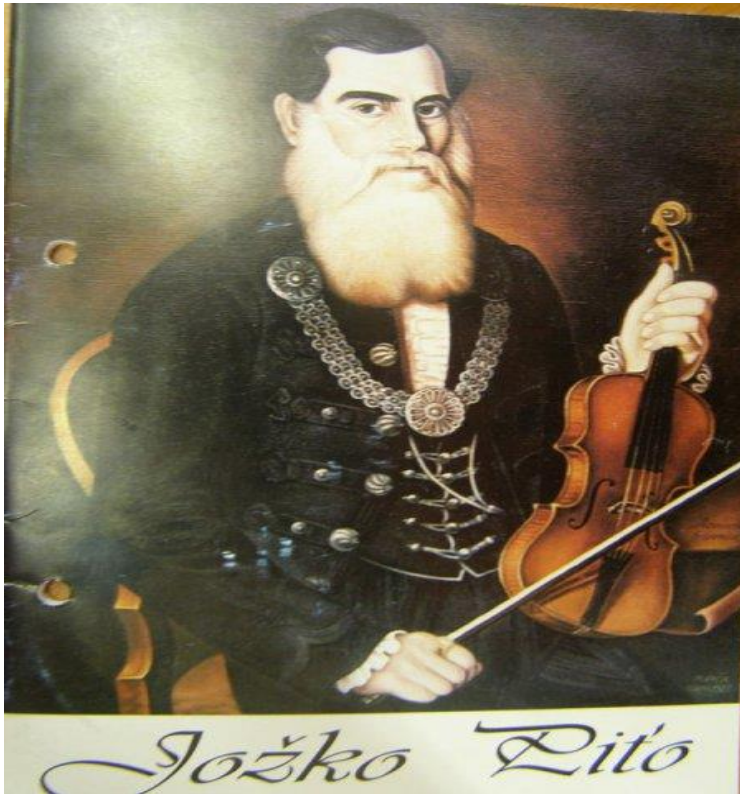
V detstve ho učil hrať na husle jeho strýc. Podľa súhlasného tvrdenia viacerých osôb bol Piťo takým husľovým virtuózom, že ho nik neprekonal. Platilo, že Piťo bol slovenský primáš akého nebolo ani nebude. Vynikal svojim naturizmom.

Jožko Piťo bol vždy slušný, zdvorilý a úctivý. Bol vysokej statnej postavy, počerný. Na prvý pohľad upútal pozornosť svojou pestovanou bradou. Hlas mal hrubý, basový. Pred verejnosťou sa vždy ukazoval vkusne a pekne oblečený.

Najviac mu učarovali ľudové piesne z okolia Liptova, ktoré chodil počúvať na polia kde pracovali slovenské ženy. Keďže mal vynikajúci hudobný sluch a pamäť dokázal si na prvé počutie zapamätať veľké množstvo melódií a z ľahkosťou ich interpretovať.

Jeho kapela sa volala banda a mala 12 až 14 členov. Piťove životné husle získalo v roku 1986 Literárne múzeum Matice Slovenskej v Martine aj s originálnou dokumentáciou.

S manželkou mal 12 detí. Synovia Jozef, Gustáv a Šándor pokračovali v otcových šľapajách.

? Úloha č.4

a) Ako sa volá slovenský primáš, huslista rómskeho pôvodu 19. storočia? Správnu odpoveď zakrúžkuj.

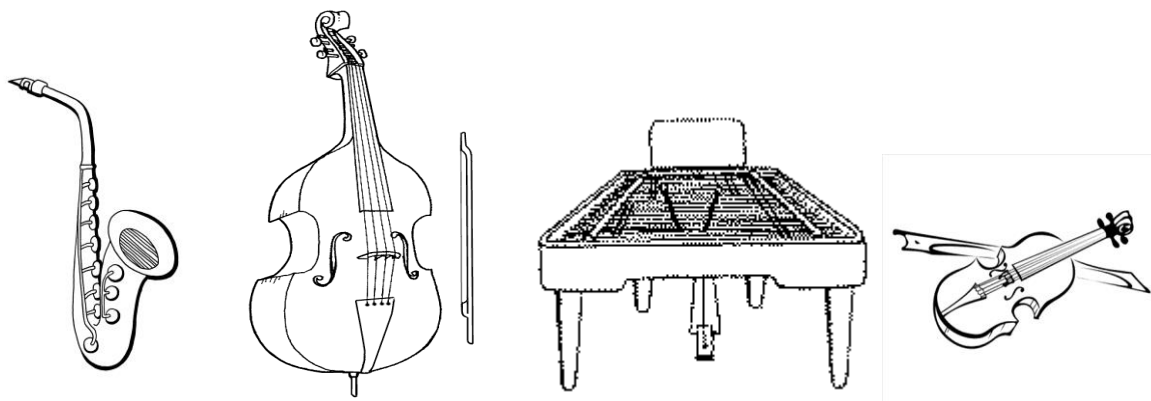
1. Niccolo Paganini
2. Jožko Pit'o
3. Antonio Vivaldi

b) Z ktorej oblasti Slovenska rád počúval ľudové piesne? Správnu odpoveď napíš a vyfarbi zelenou farbou.

Regionalizácia Slovenska
použitá v tejto publikácii.

c) Prečiarkni nástroje na ktoré tento hudobník nehral. Môžeš si ich aj vyfarbiť.

d) Vypíš všetky vlastnosti tohto rómskeho hudobníka.

e) Ako sa volala Piťova kapela a koľko mala členov?

--

f) Kde sa dnes nachádzajú jeho husle a dokumentácia?

OPAKOVANIE A UPEVNĚOVANIE

?

Úloha č.1

a) Vyrieš tajničku a napíš odpovede podľa obrázkov.

1. Rómovia boli dobrí- pozri na obrázok a napíš do tajničky v množnom čísle.

2. Na svojom prvom kongrese odmietli pomenovanie.....

3. Rómovia boli dobrí- pozri na obrázok a napíš do tajničky v množnom čísle.

4. Rómovia boli dobrí- pozri na obrázok a napíš do tajničky v množnom čísle.

? Úloha č.3

Akým spôsobom života žili Rómovia? Pomôže ti obrázok.

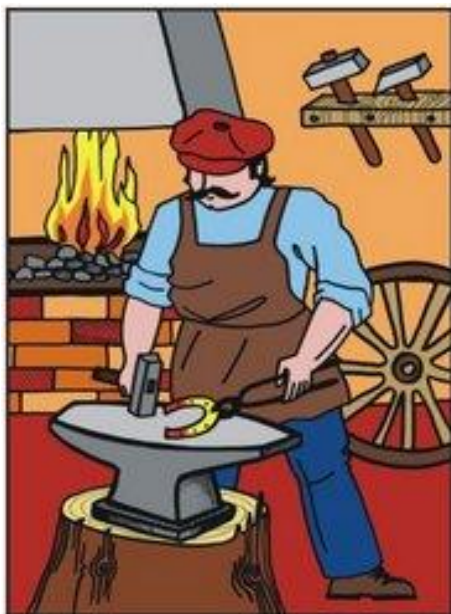
? Úloha č.4

Pamätáš si ešte dátum Medzinárodného dňa Rómov? Správnu odpoveď zakrúžkuj.

8. marec 12. apríl 9. august 8. apríl 11. máj

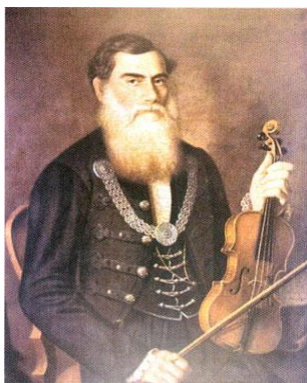
? Úloha č. 5

Vyfarbi prázdny obrázok. Aké remeslo znázorňuje?

? Úloha č.6

Na ktorom z týchto obrázkov je Jožko Piťo?

A

B

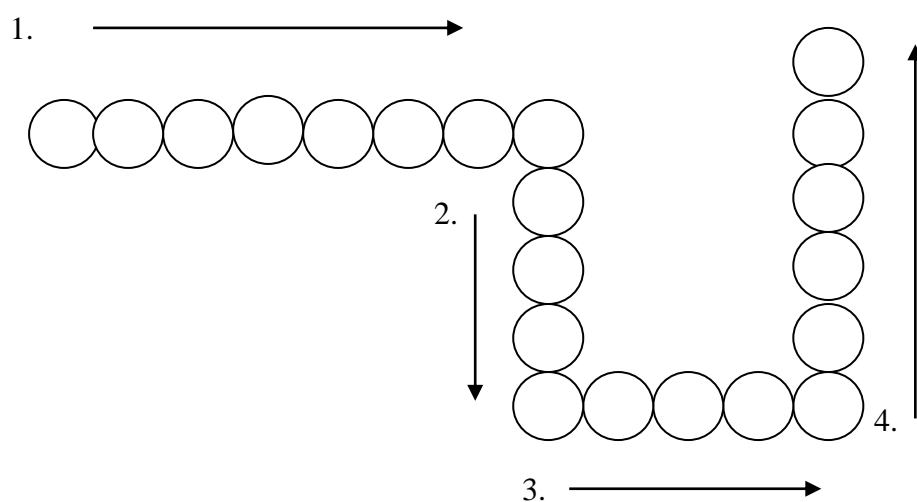

C

? Úloha č.7

Doplň odpovede na otázky.

1. Zaoberali sa výrobou keramiky.
2. Pravlasť Rómov
3. Mesiac, kedy sa uskutočnil Medzinárodný deň Rómov.
4. Z ktorej časti Slovenska Jožko Piťo rád počúval piesne?

? Úloha č.8

Vypíš správne názvy.

PUIUYRINDIAJNGFRÓMBCZPIŤOMKW
